

Ad quartum, de vocatione efficaci.

12. Ad quartum, de efficaci vocatione seu excitatione ad singulos actus supernaturales necessaria ex mente Augustini, certum est Augustinum duas vocationes distinguere: unam communem, aliam propriam, quam appellare solet vocationem secundum propositum gratiæ Dei, et vocationem electorum, quam ait, libro de Prædestinatione Sanctorum, cap. 16, significasse Apostolum, 1 ad Corinth. 1, dicentem: *Nos prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam, vocatis autem Judæis atque Græcis Christum Dei virtutem et Dei sapientiam.* Vocat (inquit Augustinus) prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati unici Filii sui, non ea vocatione qua vocati sunt, qui noluerunt venire ad nuptias; illa quippe vocatione et Judæi vocati sunt, et Gentes, quibus Christus crucifixus scandalum est vel stultitia; sed ea vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus, dicens: *Ipsis vocatis Judæis et Græcis, etc., sciens esse quamdam vocationem eorum, qui secundum propositum vocati sunt.* De qua ibidem intelligit illud: *Quos prædestinavit, hos et vocavit,* ad Rom. 8; et illud: *Non ex operibus, sed ex vocatione dictum est ei, quia major serviet minori,* c. 9; et illud: *Sine penitentia sunt dona Dei;* ac tandem concludit: *Ad hanc vocationem qui pertinent, omnes sunt docibiles Dei; nec potest quisquam eorum dicere: Credidi, ut sic vocarer; prævenit eum quippe misericordia Dei, quia sic vocatus est ut crederet.* Et hanc eandem doctrinam inculcat in omnibus testimoniis, inter obijciendum citatis; et de Correctione et gratia, cap. 7, et epist. 46 et 107, ubi hanc vocationem appellat, *altam atque secretam;* et lib. 83 Quæstionum, quæst. 68.

Quis autem sit modus hujus efficaciæ vocationis, et unde proveniat, colligi potest ex nonnullis locis Augustini, in quibus ait, quando Deus vult aliquem electum infallibiliter convertere, eas res, vel signa, vel facta externa aut interna illi proponere, quæ juxta ejus ingenium et conditionem novit esse apta ut illum ad consensum pertrahant. Sic Augustinus, de Dono perseverantiæ, c. 14, hoc declarans, inquit: *Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant;* et lib. 1 ad Simplicianum,

quæst. 2, ait, *Paulum una desuper voce prostratum fuisse, occurrente utique tali viso, quomens illa et voluntas, refracta sævitia, retorqueretur, et corrigeretur ad fidem;* et hac ratione appellat illam vocationem, *magnam et efficacissimam, et ex singulari gratia.* Et idem significat de Spirit. et litt., cap. 33 et 34, et aliis locis supra citatis. Non ergo constituit Augustinus hanc efficaciæ in physica prædeterminatione; sed in congruitate quadam morali, quam Deus servat, cum aliquem vult convertere, eum vocando quando aut quomodo ei novit expedire, ut aures dociles præbeat et consentiat, prout latius infra cap. 14 dicitur. Ubi etiam ostendemus illam certam connexionem, nimirum, quod talia signa, objecta, aut inspirationes, per excitantem gratiam hujus singularis vocationis applicata, infallibiliter habeant effectum, quem Deus intendit, non esse referendum ad solam vim moralem et causalitatem, quam ex se habent, sed ad infinitam Dei præscientiam, qua de rebus omnibus prænoscit non solum quid agere possunt, sed etiam quid sint acturæ, ubicumque et quomodocumque ad agendum applicentur.

13. Ad quintum de dono perseverantiæ.—Atque ex his facile declaratur quinta objectio de dono perseverantiæ, quo Augustinus ait dari homini, non tantum ut possit perseverare, sed etiam ut perseveret; nam imprimis ad perseverandum in gratia, necessarium est speciale Dei auxilium, quod per gratias excitantem et adjuvantem confertur. Ut ergo actu perseveret homo, necesse est ut Deus per illud auxilium effectum obtineat, quem intendit, et consequenter necessarium est ut illud auxilium tribuat eo tempore et modo, prout novit fore congruum et accommodatum tali homini, ut in eo infallibiliter habeat effectum; et hoc est illud magnum perseverantiæ donum, quod Deus tribuit suis electis; et hoc modo eos gubernat, ut indeclinabiliter et inseparabiliter non deficient; ergo neque ad hoc donum necessaria est physica prædeterminationis, sed sapientissima et potentissima protectio Dei, et morale regimen; quod Augustinus judicavit necessarium omnibus electis, ut infallibiliter salventur.

Neque hinc recte fit argumentum ad evandandas rationes a nobis factas in superioribus de gratia sufficiente; nimirum, quod hoc donum necessarium est ad perseverandum; et nihilominus, qui illo carent, habent auxilium sufficiens ad perseverandum. Nam imprimis

non est eadem ratio de auxilio necessario ad singulos actus, de quo supra loquebamur, et de auxilio necessario ad collectionem actuum, quale est auxilium ad perseverandum; nam cum auxilium est necessarium ad determinatum actum, sine illo aliud non sufficit ad illum actum; et ita nullus alius actus relinquatur, ad quem illud aliud auxilium possit esse sufficiens; at vero, cum aliud auxilium comparatur ad collectionem actuum, quamvis illud solum non sufficiat sine alio majori ad totam collectionem, potest nihilominus esse auxilium vere ac moraliter sufficiens ad singulos actus divisive sumptos; et hoc in rigore satis est ut homini imputetur quod non perseveret; quia singula peccata potest vitare, et non aliter cadit, seu non perseverat, quam in singulis peccatis, seu in aliquo illorum deficiendo.

14. Quomodo sit in potestate hominis perseverare.—Deinde etiam respectu perseverantiæ, simpliciter fatendum est esse in hominis potestate perseverare, quamvis fortasse perseveraturus non sit; quia si est injustus, justificari potest; et postquam jam est justus, non deseretur a Deo, nisi ipse Deum deserat. Quapropter auxilium recipit sufficiens, non solum ut possit perseverare, sed etiam ut perseveret, si velit; alioqui vel non esset vere sufficiens respectu singulorum operum, vel saltem respectu collectionis non esset moraliter sufficiens: quod etiam est inconveniens, ut argumenta superioris facta, cap. 9, probant. Quia vero perseverantiæ non consistit in uno actu, sed in progressu vitæ et successione quadam, non est necesse ut auxilium sufficiens ad illam simul et actu datur, sed successive, et in potentia, seu præparatione, quantum est ex parte Dei. Itaque, si justus, per auxilium quod nunc actu recipit, faciat quod in se est, recipiet a Deo, si necessarium moraliter fuerit, majus et sufficiens auxilium, quo in actibus proxime sequentibus bene operari, et perseverantiæ continuare possit. Quod si cum auxiliis illis recte se gesserit, in posterum recipiet majora, prout moraliter necessaria fuerint ad perseverandum amplius; atque in hunc modum est in cujuslibet justis potestate perseverare usque in finem vitæ. Et hoc significavit Concilium Tridentinum, d. c. 13, ubi, cum dixisset perseverantiæ munus non posse esse nisi ex Deo, neminemque posse absoluta certitudine illud sibi polliceri, subdit: *Tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes*

debet; Deus enim, nisi ipsi ejus gratiæ defuerint, sicut cæpit opus bonum, ita perficiet, operans velle et perficere.

15. Ad ultimam objectionem.—Ad ultimam vero rationem, de illa admiratione Augustini: *Cur hunc trahat, illum non trahat, etc.,* plura sunt a nobis in sequentibus dicenda, tractando quæstionem illam, an cum æquali auxilio gratiæ per modum principii stet unum converti, et alium non converti; nunc solum adverte Augustinum non dixisse, quomodo hunc trahat, illum non trahat, sed, *cur hunc, etc.* Non itaque admiratur quod una Dei vocatione sit efficax, et altera non sit. Neque etiam voluit rationem seu modum hujus efficaciæ nobis esse omnino ignotum, nam illum etiam declarare studuit, quoad potuit, sui que studii ac conatus rationem latissime reddidit in libro 83 Quæstionum, quæst. 68. Tota ergo admiratio Augustini in hoc posita est, quod Deus, cum possit duobus hominibus vocationes congruas et accommodatas dare, ut convertantur, uni det illam, et alteri non det, sed eam cum qua scit non fore convertendum, etsi possit; et hujus differentiæ et inæqualitatis vult nullam esse a nobis ex parte hominum investigandam rationem, sed totam esse referendam ad inscrutabile judicium Dei, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ. Ex hac ergo Augustini admiratione et doctrina nullum vel leve fundamentum summi potest ad excogitandam excitantem gratiam, quæ physice voluntatem nostram determinet; et qui id affirmant, necesse est ut eodem modo ad argumentum respondeant, quia ipsi jam reddunt rationem aliquam, cur excitatio sit efficax in uno et non in alio; unde necesse est ut admirationem in eo constituent, quod talis excitatio efficax uni datur, et alteri non datur ex divina voluntate. Quod ergo ipsi asserunt de illa excitatione physice operante, cujus Augustinus nunquam meminit, id nos dicimus de excitatione congrua et accommodata, quam expresse docuit.

CAPUT XII.

AUXILIUM EFFICAX NON CONSISTERE IN ALIQUA GRATIA OPERANTE VEL COOPERANTE, QUÆ PER MODUM PRINCIPII PHYSICE PRÆDETERMINET VOLUNTATEM AD EXERCITIUM ACTUS.

1. Præter gratiam excitantem solum indiget voluntas gratia adjuvante ad efficiendum

actum supernaturalem, ut ex doctrina Concilii Tridentini et aliorum Patrum in superioribus visum est; ubi etiam diximus gratiam adjuvantem, quæ est per modum principii, magis influere physice in actum, quam excitantem; et ideo si physica prædeterminatio necessaria esset, tribuenda esset potius adjuvanti gratiæ, quam excitanti; et inter adjuvantes, illi potius, quæ est per modum principii, quam illi quæ est per modum concursus. Nam auxilium quod est per modum concursus nihil operatur sine nobis; hæc autem prædeterminatio dicitur fieri in nobis sine nobis; alioqui non esset prædeterminatio, sed formalis determinatio et libera, elicitæ ab ipsa voluntate cum auxilio gratiæ cooperantis, quod nos intendimus.

Sed est ulterius animadvertendum, quod licet hæc gratia sic efficax (si ponatur) sit adjuvans, quatenus cum voluntate est principium eliciendi actum, et sub eadem ratione dici etiam possit gratia cooperans, tamen, quatenus antecedit actum et prævenit illum ordine naturæ, dicitur gratia præveniens; et quatenus a solo Deo infunditur, dicitur etiam gratia operans, ad eum modum quo D. Thomas habitum charitatis, quatenus a Deo solo nobis infunditur, vocavit gratiam operantem; quatenus vero voluntas per illum elicit actum, vocavit gratiam cooperantem. Duo igitur probari a nobis possunt. Primum, nullum esse in nobis tale genus gratiæ adjuvantis operantis vel cooperantis, nobis inhærentis. Secundum est, licet admittamus tale genus gratiæ, non posse illi attribui vim et efficaciam determinandi physice voluntatem ad exercitium actus.

2. *Auxilium inhærens, quod non sit habitus vel actus, non habet fundamentum in Patribus.* — Primum horum non est nobis simpliciter necessarium ad veritatem nostræ sententiæ tuendam; nam, ut dixi cap. 4, opinio quæ ad eliciendos primo actus supernaturales, qui non eliciuntur ab habitibus, ponit aliquam gratiam adjuvantem, et inhærentem voluntati per modum actus primi fluentis, probabilis est, dummodo talis actus primus in auxilio sufficiente includatur, et absque physica prædeterminatione ponatur, ut ab aliquibus defenditur. Nihilominus tamen rationes quibus ibi ostendimus, hunc modum auxilii, nec necessarium esse, neque facile intelligi posse, ad præsentem causam non parum juvant. Illud vero hoc loco prætereundum non est, quod ad nostræ sententiæ auctoritatem plurimum

conferet, hunc auxilii modum nullum fundamentum habere in Scriptura sacra, Conciliis, aut sanctis Patribus. Unde, qui illud ponunt absque prædeterminatione physica, non semper, sed tantum quando deest sufficiens proximum, illud requirunt, solumque ducuntur quadam ratione philosophica, supposito uno principio fidei, nimirum, voluntatem nostram ex se non habere sufficientem vim activam horum actuum; unde philosophantur Deum supplere hanc vim per aliquam rem inhærentem; de qua ratione supra dictum est. At vero qui ponunt tale genus auxilii cum prædeterminatione physica, putant illud esse a Patribus traditum; quia huic gratiæ fluenti attribuant omnia, quæ de gratia operante et efficaci Patres dicunt, præsertim Augustinus; quod esse alienum ab eorum mente, sumi potest ex eo quod supra ostensum est, scilicet, nihil aliud, per gratiam operantem, nisi gratiam excitantem intellexisse. Idque evidentius constabit ex solutione objectionum, et interpretatione locorum Scripturæ, quæ inferius tractabimus.

3. Nunc breviter declaratur, in Patribus nullum esse fundamentum ex quo tale genus auxilii colligi possit. Et, quoniam per omnes discurrere prolixum esset, hic tantum breviter annotabo, neque in Concilio Tridentino, neque apud Augustinum, neque apud divum Thomam, reperiri mentionem hujus auxilii in speciali; neque generale aliquod verbum, ex quo colligi possit. Probatur: nam Concilium Tridentinum, quod exactissime necessitatem et efficaciam divinæ gratiæ declaravit, et omnia quæ in Scriptura sacra, et in antiquis Conciliis et sanctis Patribus tradita sunt, in summam redegit, nullam hujus auxilii fecit mentionem, sed solum meminit gratiæ excitantis et adjuvantis; et priorem appellavit, vocationem, tactum Dei, illuminationem, inspirationem, et prævenientem gratiam. Posteriorem autem non amplius declaravit Concilium, sed solum adjuvantem gratiam appellavit. Constat autem ex dictis in principio hujus libri, secluso illo modo auxilii fluentis per modum actus primi, esse alia quibus nos ad supernaturaliter operandum juvamus, tum moraliter, tum physice, quæ sub nomine gratiæ adjuvantis comprehenduntur; et a Concilio non sunt in specie explicata, quia ad veritatem fidei definiendam id necessarium non erat. In hoc autem imitatum est Concilium D. Augustinum, præcipuum divinæ gratiæ disputatorem et magistrum, apud quem

solum ea auxilia gratiæ, et eas voces, quibus illa significantur, quæ in prioribus capitibus hujus libri explicata reliquimus, reperire licet; et omnia sufficientissime salvantur et intelliguntur, secluso hoc auxilio, quod nec sit actus noster, neque habitus, sed actus primus transiens seu fluens. Atque idem argumentum fieri potest de doctrina D. Thomæ; nunquam enim docuit aliquod nobis infundi supernaturale donum præter actus vel habitus; neque alia principia posuit nobis inhærentia ad supernaturales actus præter habitus infusos, ut ex 1. 2, quæst. 109, sumi potest, adjuncta explicatione illius loci, quam lib. 1, cap. 6 et 11, tradidimus. Et ex 1. 2, quæst. 111, artic. 2, constat, apud D. Thomam nullam esse gratiam operantem per modum actus primi nisi habitum. Quapropter merito Waldens., lib. 10 Doct. fid. antiq., cap. 25, referens suo tempore quosdam docuisse hanc sententiam, quam impugnamus, vel aliam ei similem, ait, periculose illos posuisse quamdam necessitatem antecedentem in humanis operibus, eosque nihil reperire potuisse pro sua sententia consonum antiquis, et Ecclesiæ Patribus; et oppositum ait docuisse Anselmum, et S. Thomam.

4. Adde denique quod dictum est, nunc non specialiter tractari a nobis an hoc genus auxilii, per modum actus primi fluentis, interdum conferatur ob defectum alterius principii seu habitus; sed an in universum ac per se necessarium sit ad supernaturales actus, etiam ad illos qui eliciuntur a potentia informata et elevata per supernaturalem habitum; in hoc enim sensu requirunt hujusmodi auxilium, qui in eo constituunt rationem gratiæ efficaciæ, quia gratia efficax ad omnes actus necessaria est, et de omnibus verum est Deum esse qui illos in nobis operatur, et qui facit ut eos velimus et faciamus; quæ omnia existimant esse dicta ratione hujus fluentis auxilii. Unde illud requirunt, non tantum ex defectu et imperfectione principii proximi, sed ex necessario influxu Dei, ut est prima causa in ordine gratiæ, et ob indifferentiam voluntatis, quam indigere aiunt extrinseco prædeterminante. At vero in hoc sensu, nec D. Thomas, neque ullus antiquorum Theologorum mentionem fecit hujus auxilii; et ex principiis positum in primo libro, et ex auctoribus quos ibi citavi, existimo satis esse demonstratum, ex subordinatione causæ secundæ ad primam, non esse necessariam talem virtutem fluentem, sed esse omnino gratis confictam, quan-

do causa proxima habet proportionatam virtutem permanentem in suo genere. Demonstratum etiam est voluntatem, ob indifferentiam suam, non indigere extrinseco prædeterminante physice, imo repugnare hoc libertati. Unde Concilia et Patres nunquam fundarunt gratiæ necessitatem in voluntatis indifferentia, sed in fragilitate hominis lapsi, vel in defectu virium. Igitur, si hæc gratia, neque ex indifferentia voluntatis, neque ex generali ratione subordinationis ad Deum necessaria est, non est cur requiratur ad omnes supernaturales actus, præsertim quando voluntas jam habet sufficiens principium intrinsecum talibus actibus proportionatum. Quis enim Theologus unquam dixit voluntatem charitate informatam, et habentem objectum sufficienter propositum per intellectum, non esse sufficiens principium amandi Deum cum concursu gratiæ proportionato? Non posset autem dici sufficiens principium si adhuc indigeret aliqua entitate superaddita, quæ virtutem agendi compleret.

5. Quocirca plurimum a Sanctorum Patrum, præsertim Augustini, mente aberrant, qui de hac physica prædeterminatione interpretantur locutiones illas, quæ ex divina Scriptura sumuntur, et apud Augustinum sunt frequentes: Deus facit ut velimus; facit ut faciamus; operatur in nobis velle; convertit corda nostra, et similes. Hæc enim omnia, quatenus aliqua ratione soli Deo tribuuntur, dicta sunt ratione gratiæ excitantis, et moraliter regentis et dirigentis gressus nostros, vocando, inspirando, et excitando; quatenus vero nostra cooperatio et liber consensus ad hæc opera requiritur, tribuuntur Deo ut principali cooperatori, quæ omnia ex Concilio Arausicano II, Coelestino Papa, et aliis, ac præsertim ex Augustino, demonstrata sunt superius, cap. quarto et quinto hujus libri, et iterum confirmabuntur cap. decimo quarto, explicando quædam Scripturæ testimonia.

Ex his ergo omnibus concluditur ratio ab auctoritate, quam vocant negativam, quæ in his supernaturalibus mysteriis magnum pondus habet, ut sine illa nihil asseratur vel introducat; præsertim quando ex aliis mysteriis vel principiis necessaria ratione non deducitur. Hæc enim res de qua tractamus supernaturalis est; nam illa qualitas vel motio distincta ab omnibus actibus vitalibus et habitibus animæ, et ad supernaturales actus efficiendos indita, supernaturalis esse debet; ergo non potest affirmari, præsertim ut ne-